

ROLEX
OYSTER PERPETUAL
DATEJUST 31

MICHELSEN
ÚRSMÍÐIR
Laugavegur 15 - 101 Reykjavík
511 1900 - www.michelsen.is

MARKAÐURINN

Miðvikudagur 30. nóvember 2016

46. tölublað | 10. árgangur

FYLGIRIT FRÉTTABLAÐSINS UM VIÐSKIPTI OG FJÁRMÁL

Skeljungur aftur í Kauphöllina

Almennu hlutafjárútboði Skeljungs lýkur í dag og í framhaldinu verða bréf félagsins skráð í Kauphöllinni. Þetta er eina skráning ársins á aðallista og búist er við að þátttaka fjárfesta verði góð. » 4

Sjónmælingar eru okkar fag

KAUPAUKI

Með öllum margskiptum glerjum* fylgir annað par FRÍTT með í sama styrkleika. Tilvalið sem sólgleraugu eða varagleraugu.

* Margskipt gler á við Varilux, Multifocal, Progressive og tvískipt gler.

Optical Studio
SMÁRALIND • LEIFSTÖÐ • KEFLAVÍK

KEFLAVÍKUR
FLUGVÉL

Ryksugurisi þróar rafmagnstannbursta

Breski ryksugurisi Dyson hefur sótt um einkaleyfi fyrir rafmagnstannbursta. The Memo greinir frá því að tannburstinn myndi hreinsa munn notenda með vatnsbun-tækni.

Dyson er eitt af þekktustu vörumerkjum heims og framleiðir, auk ryksugna, meðal annars mjög öflugar handþurrkur. Nýverið sendi fyrirtækið frá sér Dyson Super-sonic háþurrku sem hefur fengið

mjög góðar viðtökur. Samkvæmt einkaleyfisumsókninni myndi tannburstinn vera með færanlegt handfang og alls konar tækni til að dreifa vatni um muninn. Tannburstinn myndi einnig geta sprautað upp annaðhvort hefðbundnu tannkremi eða öðrum vökva til að hreinsa munninn.

Líkur eru á að háþróuð sogtækni fyrirtækisins gæti komið sér vel við tannburstun. – sg

Dyson er meðal annars þekkt fyrir vélmennaryksugur. FRÉTTABLAÐIÐ/GETTY

Vikan sem leið

524

þúsund brottfarir

Á fyrstu tíu mánuðum ársins voru brottfarir Íslendinga frá Keflavíkurflugvelli komnar upp í 450 þúsund samkvæmt tölum Ferðamálastofu. Ísavia reiknar með að rúmlega 74 þúsund bætist við á síðustu tveimur mánuðum ársins. Þá munu brottfarir Íslendinga frá Keflavíkurflugvelli vera komnar upp í 524 þúsund á árinu í heild, sem er metfjöldi frá upphafi.

113

milljóna hagnaður

Frá 2013 til 2015 nam hagnaður eggjaframleiðandans Brúneggja 113 milljónum króna. Í umfjöllun Kastljóss á mánudagskvöld kom fram að fyrirtækið Brúnegg blekkti neytendur á sama tíma og fyrirtækið stóð frammi fyrir vörslusviptingaraðgerð Matvælastofnunar á hænum í eigu fyrirtækisins. Frá árinu 2010 hefur fyrirtækið hagnast um 219 milljónir króna.

MARKAÐURINN

ÚTGÁFUFLAG 365 miðlar ehf., Skaftahlíð 24, 105 Reykjavík, sími 512 5000

Netfang ritstjorn@markadurinn.is | Sími 512 5000 | Fax 512 5301

Umsjón Hafliði Helgason hafliði@365.is

Ábyrgðarmaður Kristín Þorsteinsdóttir

Netfang auglýsingadeildar auglysingar@markadurinn.is Veffang visir.is

merking

....framleiðir

....Vörur úr plexigleri

Viðarhöfða 4 www.merking.is Sími: 562-7044

Verg landsframleiðsla hefur litið aukist á Kúbu síðustu áratugi, tækifæri eru þó til útflutnings. FRÉTTABLAÐIÐ/GETTY

Þróun efnahagslífsins óljós eftir dauða Castro

Skiptar skoðanir eru um hvaða áhrif fráfall Fidels Castro muni hafa á efnahagslífið á Kúbu. Líklega verða ekki róttækar breytingar á næstunni. Hagvöxtur jókst lítið frá 1959 til 1999 en umbætur hafa orðið frá því að Raul Castro tók við 2008.

Eftir fráfall Fidels Castro, fyrrverandi forsætisráðherra Kúbu, á föstudaginn eru margir farnir að velja því fyrir sér hvaða áhrif dauði hans muni hafa á hagkerfi eyjunnar. Skiptar skoðanir eru á stærðargráðu áhrifanna, en svo virðist sem flestir séu sammála um að ekki verði snörp breyting. Frá árinu 2008 þegar Raul Castro, bróðir Fidels, tók við hafa orðið umbætur í hagkerfinu og talið er líklegt að sú þróun haldi áfram.

Margir telja að Fidel Castro hafi í sinni fimmtíu ára valdatíð valdið miklum efnahagslegum skaða í

landi þar sem miklir möguleikar eru á hagvexti. Ellefu milljónir íbúa Kúbu hafa þurft að búa við fátækt, að mati sumra, vegna sósíalismans. Árið 1959 þegar Castro kom til valda var landsframleiðsla á mann á Kúbu um 2.067 dollarar á ári, þetta var þá um tveir þriðju af meðaltalinu innan Rómönsku Ameríku og aðeins hærra en í Ekvador. Árið 1999 var landsframleiðslan tiltölulega óbreytt eða um 2.307 dollarar á mann á Kúbu, til samanburðar var hún orðin 5.618 dollarar í Panama og 3.809 í Ekvador samkvæmt tölum Forbes.

Al Jazeera greinir frá því að ólíklegt sé að fráfall Castros hafi í för með sér róttækar breytingar á eyjunni, til skamms tíma lítið. Tomas Bilbao, ráðgjafi hjá Engage Cuba samsteypunni, segir í samtali við fréttaveituna að fráfall Castros gæti auðveldað umbætur á Kúbu en hins vegar muni skriffinniska og íhaldssemi hjá hluta ríkisstjórnarinnar sennilega draga úr hraða þeirra.

Á síðustu átta árum hefur Raul Castro opnað fyrir frumkvöðlastarfsemi í landinu og rólega breytt hagkerfinu. Kúbverjar hafa getað rekið eigin veitingastaði og gistirými, og fengið hærri laun fyrir betri afköst. Einnig hefur hann unnið að því ásamt Obama Bandaríkjaforseta að

liðka fyrir viðskipti milli ríkjanna. Í frétt Telegraph um málið segir að líkur séu á að hann verði enn djarfari eftir fráfall Fidels. Jaime Suchlicki, prófessor við Miami háskóla í Bandaríkjunum, telur þó að Raul muni ekki opna Kúbu fyrir markaðnum þar sem hann sé sósíalisti í hug og hjarta.

Bandarískir greiningaraðilar hafa trú á að samband ríkjanna tveggja muni halda áfram að batna og að hagkerfi Kúbu muni halda áfram að þróast úr sósíalísma í markaðshagkerfi.

Margir óvissuþættir ríkja þó enn. Donald Trump mun taka við sem forseti Bandaríkja, en hann hefur talað fyrir því að bæta ekki viðskiptasamband Bandaríkja og Kúbu nema pólitískt og trúarlegt frelsi aukist á Kúbu. Um 4,3 prósentu hagvöxtur mældist á Kúbu árið 2015 en það dró hins vegar úr honum á þessu ári. Árið 2013 var gefið loford um að sameina gjaldmiðlanna tvo sem notaðir eru á Kúbu en enn hefur það ekki tekist.

Al Jazeera greinir frá því að helsta útflutningsgrein Kúbu síðustu ár hafi verið lækna sem hafi þjónustað ríkari lönd og skilað milljörðum dollara í ríkiskassann. Þörf sé á að efla útflutning á öðrum sviðum til að bæta efnahagsástandið, tækifæri séu til að mynda í landbúnaði. saeunn@frettabladid.is

Fidel Castro stjórnaði Kúbu í tæp fimmtíu ár og var mjög umdeildur.

Á döfinni

Miðvikudagur 30. nóvember

HAGSTOFA ÍSLANDS

- Verðmæti sjávarafra, janúar–ágúst 2016

HAGSTOFA ÍSLANDS

- Útungun alifugla í október 2016

HAGSTOFA ÍSLANDS

- Gistinætur og gestakomur á hótélum í október 2016

HAGSTOFA ÍSLANDS

- Vísitala framleiðsluverðs í október 2016

HAGSTOFA ÍSLANDS

- Vöruviðskipti við útlönd, janúar–október 2016

HB GRANDI

- Þriðji ársfjórðungur 2016

Fimmtudagur 1. desember

HAGSTOFA ÍSLANDS

- Þjónustuviðskipti við útlönd, 3. ársfjórðungur 2016, bráðabirgðatölur

HAGSTOFA ÍSLANDS

- Brúartafla vöruviðskipta, þjónustuviðskipta og greiðslujafnaðar

ÞJÓÐSKRÁ ÍSLANDS

- Íslyklar og innskráningarpjónusta Ísland.is

Mánudagur 5. desember

HAGSTOFA ÍSLANDS

- Valdir liðir útflutnings vöru og þjónustu

Þriðjudagur 6. desember

HAGSTOFA ÍSLANDS

- Vöruviðskipti við útlönd, nóvember 2016, bráðabirgðatölur

Miðvikudagur 7. desember

HAGSTOFA ÍSLANDS

- Landsframleiðslan á 3. ársfjórðungi 2016

ÞJÓÐSKRÁ ÍSLANDS

- Fasteignamarkaðurinn í mánuðinum eftir landshlutum

SEÐLABANKI ÍSLANDS

- Útgáfa Fjármálainnið

Föstudagur 9. desember

LÁNAMÁL RÍKISINS

- Mánaðarlegar markaðsupplýsingar Lánamála ríkisins

keldan
dægtal viðskiptalífsins

visir Allar markaðsupplýsingar

Hlutfjárútboð í Skeljungu

Almennt útboð á hlutabréfum í Skeljungu hf.

Lýkur kl. 16.00 í dag.

Útboð á 23,5–31,5%

Útboðið tekur til 493.401.798 hluta eða 23,5% í félaginu í eigu SF IV slhf. og nemur söluandvirði þeirra að lágmarki 3.010 milljónum króna. Arion banki hf. og SÍA II slhf. áskilja sér rétt til að stækka útboðið í allt að 661.368.368 hluti (31,5%) og er söluandvirði þeirra að lágmarki 4.034 milljónir króna. Markmið útboðsins er meðal annars að það geri félaginu kleift að uppfylla skilyrði Nasdaq Iceland um dreifingu hlutabréfa sem tekin eru til viðskipta á Aðalmarkaði, að hlutirnir verði seldir á sem hagstæðustu verði og að félagið verði ákjósanlegur fjárfestingarkostur á eftirmarkaði.

Tekið verður við áskriftum rafrænt á vef Arion banka, www.arionbanki.is

Tvær áskriftarleiðir eða tilboðsbækur eru í boði en endanleg ákvörðun um stærð tilboðsbóka mun taka mið af eftirspurn í útboðinu, bæði hvað varðar verð og magn.

Tilboðsbók A

Hver áskrift 100.000 – 10.000.000 kr.

Verðbil 6,1–6,9 kr./hlut

Eitt endanlegt verð, jafnt eða lægra en í B

Tilboðsbók B

Hver áskrift yfir 10.000.000 kr.

Lágmarksverð 6,1 kr./hlut

Eitt endanlegt verð, jafnt eða hærra en í A

Meginregla við úthlutun verður að taka þeim áskriftum sem berast á hæsta gengi. Gert er ráð fyrir að niðurstöður útboðs verði birtar opinberlega 1. desember. Útboðið er með fyrirvara um að hlutir í félaginu verði teknir til viðskipta á Aðalmarkaði Nasdaq Iceland. Slíkt samþykki birtir Nasdaq Iceland ásamt tilkynningu um fyrsta mögulega viðskiptadag með að lágmarki eins viðskiptadags fyrirvara. Eindagi kaupverðs er áætlaður 7. desember og stefnt að því að viðskipti geti hafist á Aðalmarkaði 9. desember.

Minnt er á að fjárfesting í hlutabréfum felur í sér áhættu og að áskrift í útboðinu er bindandi

Fjárfestar eru hvattir til að kynna sér vel upplýsingar um félagið og skilmála útboðsins í lýsingu sem félagið birti 14. nóvember 2016 og er sérstaklega bent á kafla um áhættuþætti. Lýsinguna má nálgast á vef Skeljungu, www.skeljungur.is/um-skeljung/fjarfestar og á skrifstofu félagsins að Borgartúni 26 í Reykjavík.

Nánari upplýsingar

Fyrirtækjaráðgjöf fjárfestingabankasviðs Arion banka hf. hefur umsjón með útboðinu og hefur fyrirtækjaráðgjöf Íslandsbanka hf. umsjón með skráningu félagsins. Nánari upplýsingar og aðstoð vegna útboðsins má nálgast hjá söluaðilum þess, fyrirtækjaráðgjöf og markaðsviðskiptum fjárfestingabankasviðs Arion banka (www.arionbanki.is) eða hjá verðbréfaþjónustu Arion banka í síma **444 7000** og tölvupóstfangi skeljungur-utbod@arionbanki.is.

Skeljungur

Skeljungur var í Kauphöll Íslands frá árinu 1994 til 2003. Félagið snýr nú aftur á skráðan hlutabréfamarkað að loknu almennu útboði sem lýkur í dag. Markaðsvirðið er á bilinu 13-14 milljarðar. FRETTLADID/GVA

Skeljungur aftur á hlutabréfamarkað

Almennu hlutfjárútboði Skeljungs lýkur í dag. Traustur og stöðugur rekstur einkennir félagið. Sérfræðingar telja bréfin nokkuð sanngjarnt verðlögð en búast ekki við flugeldasýningu í kjölfar skráningar. Viðskipti í Kauphöll munu væntanlega hefjast 9. desember.

Hafliði Helgason

hafliði@frettladid.is

Skeljungur verður skráður á markað í kjölfar útboðs sem lýkur í dag klukkan 16. Þetta verður eina nýskráning í Kauphöll Íslands á þessu ári og eftir skráningu verður Skeljungur annað olíufélagið í Kauphöll Íslands. Í raun má tala um endurkomu Skeljungs á markað fremur en nýskráningu, en félagið var skráð í kauphöll frá 1994 til 2003.

Verðbil í A hluta útboðsins sem er 6,1 til 6,9 krónur á hlut, en í þeim hluta útboðsins gefst fjárfestum kostur á að kaupa fyrir fjárhæðir á bilinu 100 þúsund krónur upp í tíu milljónir. B hlutinn er ætlaður fagfjáfestum, en þar eru lágmarkskaup 10 milljónir króna.

Langt frá síðustu skráningu

Til sölu eru 23,3% af heildarhlutfélagins en seljendur áskilja sér rétt til að stækka útboðið í 31,5%

af heildarhlutfé. Söluandvirði miðað við lágmarksverð yrði þrjú milljarðar miðað við 23,3% og fjórir milljarðar kjósi seljendur að stækka útboðið.

Mat sérfræðinga á markaði er að fagfjáfestar muni taka skráningunni opnum örmum. Langt er frá síðasta útboði og rými fyrir nýtt skráð félag í bókum fagfjáfesta. Þá séu þetta ekki háar fjárhæðir í samanburði við önnur félög á markaði, en markaðsvirði Skeljungs er á bilinu 13 til 14 milljarðar eftir því við hvaða verð í bilinu er miðað.

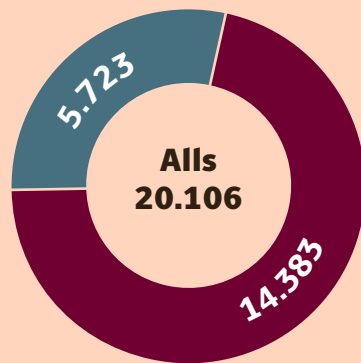
Greiningaraðilar á markaði hafa metið virði félagsins á gengi í kringum sjö krónur á hlut. IFS greining metur hlutinn til að mynda á 6,9 sem er hámark útboðsgengis, en Landsbankinn metur félagið á 7,05 sem gefur afslátt í útboði frá 2,2% í efstu mörkum og 15,5% miðað við neðstu mörk.

Skeljungur og N1 ólík félög

Þegar olíufélag fer í útboð er nærtækt að miða það við það olíufélag

Heildareignir Skeljungs í milljónum króna

■ Færeyjar
■ Ísland

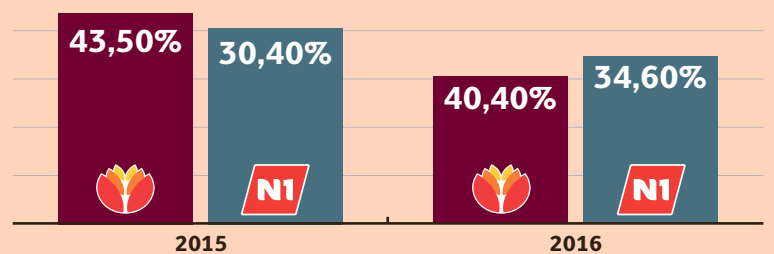

65

Fjöldi bensinstöðva á Íslandi. 11 stöðvar eru í Færeyjum

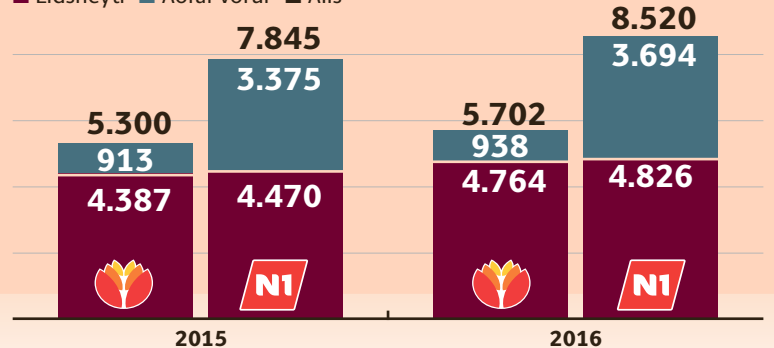
EBITDA/Framlegð á fyrstu níu mánuðum árs.

■ Skeljungur ■ N1

Framlegð í milljónum króna á fyrstu níu mánuðum árs.

■ Eldsneyti ■ Aðrar vörur ■ Alls

» Peir sérfræðingar sem rætt hefur verið við telja að eftirspurn verði eftir bréfum Skeljungs.

» Búast má við því að endurfjármögnunin hafi jákvæð áhrif á arðgreiðslugetu Skeljungs. Áætlanir stjórnenda gera ráð fyrir að árlegur sparnaður af þessari ráðstöfun skili á milli 110 og 140 milljónum króna til félagsins.

manna haldi þó eitthvað á móti sífellt sparneytnari ökutækjum.

Starfsemi Skeljungs er ekki bara á Íslandi. Félagið rekur 11 bensínstöðvar í Færeyjum undir vörumerkinu Magn. Magn sinnir ekki einungis eldsneytissölu fyrir ökutæki og smásölu, heldur er um helmingur framlegðar félagsins af olíusölu til húshitunar. Kostur þess rekstrar er að hann er fyrirsjáanlegur, stöðugur og stór hluti sölunnar er greiddur fyrirfram. Styrking krónunnar hefur ekki hjálpað að undanförunni í þessum rekstri, en til lengri tíma litið stuðlar starfsemin að áhættudreifingu.

Við þetta bætist að í samræmi við erlendar tekjur hyggst félagið endurfjármagna sig og mun það leiða til lægri fjármagnskostnaðar og betri afkomu. Búast má við því að endurfjármögnunin hafi jákvæð áhrif á arðgreiðslugetu Skeljungs. Áætlanir stjórnenda gera ráð fyrir að árlegur sparnaður af þessari ráðstöfun skili á milli 110 og 140 milljónum króna til félagsins.

Arðgreiðslufélag

Skeljungur hefur sinnt afgreiðslu þotueldsneytis eftir að hafa unnið þau viðskipti í útboði. N1 hafði þessi viðskipti áður, en fram kom hjá N1 að það að missa þessi viðskipti hefði ekki mikil áhrif á framlegð félagsins. Sú virðist líka raunin. Sala þotueldsneytisins virðist því bera lága framlegð, en er líkleg til að vaxa að umfangi.

Sérfræðingar sem Markaðurinn hefur rætt við segja að félagið ætti að vera ágætur kostur fyrir fjárfesta sem vilja stöðugt sjóðstreymi og arðgreiðslur. Arðgreiðslustefna félagsins er að 30 til 50% af hagnaði félagsins verði komið til hluthafa með arðgreiðslum eða niðurfærslu hlutafjár. Stjórnendur gera þó ekki ráð fyrir arðgreiðslu á næsta ári.

Stöðugt og fylgir hagvexti

Eins og fyrr segir búast sérfræðingar við að áhugi á útboðinu verði mikill. Félagið sé traust og stöðugt og henti vel inn í vel dreifð eignasöfn. Fjárfestingu í hlutabréfum fylgir alltaf áhætta, en starfsemi félagsins er næm fyrir hagvexti og hagvaxtarhorfur eru góðar á Íslandi. Starfsemi í Færeyjum eykur áhættudreifingu í gjaldmiðlum og stada félagsins á markaði í Færeyjum er sterk.

Þegar fjárfestingar eru annars vegar ber hver og einn ábyrgð á sínum ákvörðunum og mikilvægt að vera meðvitaður um áhættu af slíkum fjárfestingum. Skeljungur er sterkt og vel rekið félag og verðlagningin er að mati sérfræðinga sanngjörn. Þeir sérfræðingar sem Markaðurinn ræddi við telja ólíklegt að bréfin rjúki upp og því ekki miklar líkur á að útboðið sé til þess fallið að krækja sér í jölabónus. Um það er auðvitað ekkert hægt að fullyrða, en fyrir fjárfesta með góða áhættudreifingu er mat sérfræðinga að félagið sé ágætur kostur til meðallangs eða lengri tíma.

sem fyrir er á markaðnum. Sé horft til þess er afsláttur útboðsgengis miðað við N1 mun meiri eða 10-25% lægri en mat markaðarins á N1. Félögin eru á margan hátt ólík. N1 er með meiri sölu í sinni starfsemi í öðru en olíuvörum og er auk þess ríkara af fasteignum. Sérfræðingar telja að fasteignir N1 séu talsvert verðmætari en bólkfært verð þeirra segir til um. Skeljungur hefur valið þá leið að útvísta smásölustarfsemi á stöðvum sínum og einbeita sér að sölu á eldsneyti. Í smásöluverslun á Íslandi er félagið í samstarfi við verslunarkæðjuna 10-11 sem sér um megnið af smásölu á stöðvum Skeljungs

Meiri fjárfestingarþörf er einnig fyrir hendi hjá Skeljungu en hjá N1. Verðmót Skeljungs taka tillit til þessa. Markaðurinn metur N1 á yfir nífalda rekstrarhagnað fyrir afskriftir og fjármagnsliði (EBITDA), en hjá Skeljungu er sami margfaldari milli sjö og átta. Út frá þeim mælikvarða er Skeljungur því mun ódýrari. Munurinn liggur fyrst og fremst í ólíkri starfsemi félagsanna.

Búist við eftirspurn

Þeir sérfræðingar sem rætt hefur verið við telja að eftirspurn verði eftir bréfum Skeljungs. Verð útboðsins sé sanngjarnt, en ekki megi búast við mikilli sveiflu strax eftir skráningu. Þeir benda á að ekki sé mikils vaxtar að vænta í sölu á eldsneyti. Fjölgun ferða-

Juliet er nýsjálensk og hefur áður kennt áfanga í Afríku, Ástralíu og Suðaustur-Asíu. FRÉTTABLAÐIÐ/GVA

Telur Ísland ekki svo ólíkt Nýja-Sjálandi

Juliet Newson, nýr framkvæmdastjóri Íslenska orkuháskólans, flutti í byrjun nóvember til Íslands. Hún er sérfræðingur í jarðvarmaíðnaði og er frá Nýja-Sjálandi. Utan vinnunnar fer hún á skíði og stundar siglingar og sund.

SVIPMYND

JULIET NEWSON

„Ísland er ekki svo ólíkt Nýja-Sjálandi, bara aðeins kaldara,“ þetta segir Juliet Newson. Hún er nýr framkvæmdastjóri Íslenska orkuháskólans við Háskólann í Reykjavík. Hún er nýflutt til landsins en hún hefur undanfarin ár unnið í jarðvarmaíðnaði á Nýja-Sjálandi og unnið hjá Alþjóðlega jarðvarmasambandinu (e. International Geothermal Association)

„Ég hef verið að vinna hér síðustu þrjár vikur en kom til Íslands þann fimmta nóvember. Aðlögunin hefur hingað til ekki verið erfíð. Starfið hefur verið mjög áhugvert fram að þessu og ég er virkilega að njóta þess. Ég er enn þá að setja mig inn í starfið þar sem það er mikið sem maður þarf að læra,“ segir Juliet.

„Starfið snýr mikið að leiðandi stöðu Íslands þegar kemur að endurvinnanlegri orku. Það snýst um að gera nemendum okkar kleift að vera hluti af umskiptunum yfir í endurnýjanlega orku. Þeir ættu að geta leitt

þessa yfirfærslu út um allan heim þar sem við erum með marga alþjóðlega nemendur.“

Að mati Juliet eru mikil tækifæri í iðnaðinum. „Ég held að það sé mikilvægt að allur heimurinn skipti yfir í endurnýjanlega orku. Við verðum að gera það og við erum að undirbúa nemendur okkar undir að vera hluti af því.“

Starfið hjá Orkuháskólunum er fyrsta langtímarstarf Juliet utan Nýja-Sjálands, hún hefur þó reynslu af alþjóðavettvangi og hefur kennt áfanga tengda jarðvarma í Suðaustur-Asíu, Afríku og Ástralíu.

„Háskólar eru almennt áhugasamir um þetta svið en ég held að það sé mjög mikilvægt að hafa sterkan innlenda iðnað, og enn þá mikilvægara er að hafa góðan stuðning við rannsóknir og að ríkisstjórnir sjái hag sinn í að rannsaka þennan iðnað,“ segir Juliet.

Sem fyrr segir flutti hún nýverið til landsins. Maður hennar er Harry og eiga þau þrjú uppkomin börn. Yngsti sonurinn flutti með henni til Íslands ásamt fjölskyldukettinum. Margir

myndu telja að þetta væri löng flutningaleið fyrir kött og er Juliet sammála því. „Restin af fjölskyldunni kemur innan árs, en eldri börnin mín eru uppkomin þannig að þau koma bara í heimsókn.“

Után vinnunnar er Juliet og öll fjölskyldan raunar mikið skíðafólk. „Ég hef líka mjög gaman af siglingum af því að ég er nýsjálensk, og mér finnst gaman að róa á kajak. Ég var dugleg að róa á kajak heima.“ Hún segist spennast fyrir að iðka þessar íþróttir á Íslandi sem og að halda áfram að synda reglulega.

„Hingað til er vinnan frábær og ég hef verið að kynnast Íslendingum, ég tók nýlega þátt í GEORG Geothermal vinnustofunni og hitti nýverið Konur í orkumálum í kokteil. Mér er að byrja að liða eins og heima hjá mér. Þetta hefur í það minnsta verið góð reynsla fram að þessu,“ segir Juliet. „Ég er kannski ekki komin með íslenskuna á hreint, en ég ætla að byrja í íslenskutímum í janúar þannig að við sjáum til hvernig það gengur, ég mun gera mitt besta.“

saeunn@frettabladid.is

Fylgjast þarf með fasteignalánunum

Mikilvægt er að fylgjast vel með auknum umsvifum lífeyrissjóða í útlánunum til heimila. Þetta er meðal þess sem kemur fram í grein tveggja sérfræðinga Fjármálaeftirlitsins og birtist í Fjármálum, vefriti FME. Greinarhöfundar benda einnig á að færsla húsnæðislána frá bönkum til lífeyrissjóða kunnir að auka áhættu lánasafns þeirra. Fasteignaverðtryggð lán lífeyrissjóða til heimila og fyrirtækja jukust um 15,5% á fyrri hluta þessa árs og nema nú 240 milljörðum króna.

Loftur Hreinsson, sérfræðingur í áhættugreiningu, og María Finnsdóttir, sérfræðingur í fjárhagslegu eftirliti, rita greinina. Höfundar segja lífeyrissjóðina bundna af lögum um

Fasteignalán lífeyrissjóða vaxa hratt og er ástæða talin til að fylgjast með þróuninni.

hámarksveðhlutföll og eignadreifingu en önnur stjórnæki hafi ekki tilætluð áhrif til að hamla útlánvexti þeirra. Sveiflujöfnunarauki sem lagður er á fjármálastofnanir hafi til að mynda ekki áhrif á lífeyrissjóði. Greinarhöfundar taka þó fram að hegðun lífeyris-

sjóða til þessa hafi ekki gefið tilefni til að hafa áhyggjur af áhrifum á fjármálastöðugleika.

Fram kemur í greininni að undanfarin ár hafi lífeyrissjóðir auknið við óhefðbundnar fjárfestingar, en erfitt sé að meta áhættu vegna slíkra þátta. – hh

Nýsköpun

Katrín Olga Jóhannesdóttir
formaður Viðskiptaráðs Íslands

Fyrstu metrar nýrrar ríkisstjórnar

Samkvæmisleikurinn um samsetningu næstu ríkisstjórnar hefur verið í algleymingi síðastliðinn mánuð. Aðstæður í efnahagslífinu eru góðar og minna hefur verið rætt um þau verkefni sem bíða nýrra stjórnvalda. Þó eru blikur á lofti um mögulega ofpenslu og skarpan samdrátt í kjölfarið. Þótt ný ríkisstjórn sé ekki upphaf og endir alls getur hún haft mikil áhrif á útkomuna. Þar ber þrjú mál hæst: mótun efnahagsstefnu, stöðugleika á vinnumarkaði og forgangsröðun hjá hinu opinbera.

Mótun efnahagsstefnu er efst á listanum. Skortur á slíkri stefnu hefur lengi verið íslenskum fyrirtækjum og einstaklingum bráður í Gótu. Samráðsvettvangur um aukna hagsæld var stofnaður til að bæta úr þessu. Þar ræðir breiður hópur fólks tillögur um leiðir til að bæta lífskjör Íslendinga með langtímahugsun og heildarhagsmuni að leiðarljósi. Arfleifð nýrrar ríkisstjórnar veltur að miklum hluta á því hve vel tekst að halda áfram með vinnu af þessum toga.

Næst ber að nefna vinnumarkaðinn. Laun hafa hækkað hratt síðustu misseri á meðan framleiðni hefur staðið í stað. Þetta skapar hættu á sársaukafullri aðlögun með gengislækkun. Þá hringrás þekkja Íslendingar orðið alltof vel.

Aðilar vinnumarkaðarins hafa lagt í umsvifamikla vinnu við að koma okkur út úr þessum víta-hring með nýju fyrirkomulagi kjarasamningagerðar. Sú vinna er nú í uppnámi af tveimur ástæðum: lífeyrisréttindi hafa ekki enn verið jöfnuð og nýlegar ákvarðanir kjararáðs eru á skjön við ramma samkomulagsins. Ný ríkisstjórn þarf að bregðast hratt við til að koma í veg fyrir að illa fari.

Þriðja verkefnið er forgangsröðun hjá hinu opinbera. Stóraukin útgjöld voru meginstefið í loforðum margra stjórnmaflaflokka í nýafstöðnum kosningum. Verði staðið við þau mun ný ríkisstjórn ýta undir ofpenslu á versta mögulega tíma. Óflug heilbrigðisþjónusta, bætt fjármögnun háskóla-kerfisins og markviss uppbygging innviða eru verkefni sem eiga að njóta forgangs á næstu árum. Á móti þarf ný ríkisstjórn hins vegar að draga úr öðrum útgjöldum með þrennum hætti: lækka vaxtagreiðslur með sölu opinberra fyrirtækja, draga úr verkefnum sem snúa að samfélagsmótun og nýta fyrirbyggjandi tækifæri til að auka hagkvæmni í opinberum rekstri.

Spennandi verður að sjá hvernig ný ríkisstjórn verður samsett. Mikilvægara er þó að hún sam-einist um góð verkefni. Það er von mín að þessi mál verði þar ofarlega á blaði.

Nýr gjaldmiðill í Simbabve

Á dögunum kynnti ríkisstjórn Simbabve í Afríku nýja skuldabréfaseðla til að vinna gegn skorti á reiðufé. Maður heldur hér á nýjum tveggja dollara seðlum, gjaldmiðillinn verður sambærilegur bandarískum dollara. Yfirvöld í Simbabve tóku ríkisgjaldmiðilinn úr umferð árið 2009 og fóru að nota erlenda gjaldmiðla eftir að virði gjaldmiðils landsins hafði lækkað verulega í ódaverðbólgu. Reiðufjárskortur hefur meðal annars ríkt undanfarið vegna lítills útflutnings. FRÉTTABLAÐIÐ/EPA

Ef það virkar fyrir fisk virkar það fyrir ferðamenn

Lars Christensen

alþjóðahagfræðingur

Stóran hluta efnahagsbatans á Íslandi síðan 2008 má eigna gríðarlegri fjölgun ferðamanna til landsins. Í síðustu viku birti Isavia nýjustu spá sína um fjölda ferðamanna til landsins með flugi árið 2017. Isavia spáir því að hin mikla fjölgun ferðamanna haldi áfram á næsta ári. Undanfarin ár hefur komum ferðamanna til Íslands fjölgað um 30% á ári. Árið 2017 býst Isavia við að 5,7 milljónir ferðamanna komi til Íslands (í gegnum Keflavíkurflugvöll). Velgengni íslensku ferðaþjónustunnar hefur sannarlega verið góð

frétt og það er vissulega mjög góð ástæða til að fagna henni. Hins vegar láta æ fleiri Íslendingar í ljós áhyggjur af hugsanlegum neikvæðum umhverfisáhrifum af þessari sprengingu í ferðamennsku.

Ég er vissulega enginn sérfræðingur í umhverfismálum og ég hef mjög litla þekkingu á því hver sé umhverfislega sjálfbær fjöldi ferðamanna sem Ísland getur tekið við, en það er ljóst að það eru takmörk. Mörkin fara auðvitað eftir því um hvers konar ferðamennsku er að ræða og almennum innviðum á Íslandi, en það er ekki erfitt að færa rök fyrir því að það gæti haft (of) neikvæð áhrif á umhverfið ef ferðamenn flæða yfir allt Ísland.

Þetta er auðvitað það sem hagfræðingar kalla úthrif. Yfirleitt hafa stjórnvöld reynt að fást við úthrif með tilskipunum og stjórnun. En hagfræðingar kjósa fremur að nota hvatningu til að takast á við úthrifavandamál. Einfaldasta leiðin er að skattleggja það sem veldur úthrifunum. Ef við vildum hemja fjölda ferðamanna til Íslands gætum við þannig ein-

faldlega skattlagt ferðamennsku. Ísland hefur að vissu leyti slíkan skatt nú þegar. Það er gistinátt-agjaldið. Ég held hins vegar að það sé til betri leið.

Framseljanleg flugsæti

Mín tillaga er að líkja eftir best heppnaða og hagkvæmasta umhverfisverndarkerfi Íslands – framseljanlega fiskveiðikvótanum.

Ég legg til að við tökum upp „framseljanleg flugsæti“, það er að segja að til dæmis einu sinni á ári verði tiltekinn fjöldi leyfa til að koma til Íslands með flugi boðinn upp. Fjöldi leyfa sem seldur er skal ákveðinn af sjálfstæðum hópi sérfræðinga á grunni mismunandi raunhæfra kennistærða eins og ástands innviða, loftmengunar, átroðnings á helstu ferðamanna-stöðum o.s.frv.

Þetta myndi þýða að flugfélögin myndu bjóða í þann „sætakvóta“ sem þau þyrftu fyrir tiltekið tímabil. Verðið á kvótanum færi eftir framboði og eftirspurn. Þetta hefði ótvíræða kosti umfram „ferðamannaskatt“. Segjum, til dæmis, að hægja myndi á hinu

hnattræna hagkerfi og „eftirspurnin“ eftir ferðum til Íslands minnkaði þá myndi verðið á sætakvótanum lækka. Auk þess myndi kvótakerfi tryggja að skilvirkustu flugfélögin og þeir ferðamenn sem hefðu mesta löngun til að koma til Íslands væru þeir sem borguðu. Það væri rökrétt að losa sig við gistináttgjaldið ef slíkt kerfi væri tekið upp.

Ég hef áður lagt til að stofnaður yrði náttúruauðlindasjóður á Íslandi. Eðlilegt væri að setja tekjurnar af sölu ferðamannkvóta í þennan sjóð. Hugsanlega væri líka hægt að eyrnamerkja hluta af tekjunum fyrir fjárfestingar í innviðum.

Ferðamennskan á Íslandi er gríðarlega mikilvæg fyrir íslenska hagkerfið en henni fylgja nokkur úthrif. Það er mjög mikilvægt að allar tilraunir til að stjórna fjölda ferðamanna séu framkvæmdar þannig að þær skemmi ekki ferðaþjónustuna og verndi um leið umhverfið á Íslandi. Framseljanlegir ferðamannkvótar munu tryggja að þessum viðskiptum sé stjórnað á sem skilvirkastan hátt öllum Íslendingum til hagsbóta.

Ísland hið góða

Hin hliðin

Herdís Jónsdóttir
CFO Happy Campers ehf.,
stjórnarkona í FKA

Lífið fer í hringi. Enn og aftur er svartasta skammgeið skolið á með öllum þeim stóru og smáu verkefnum sem bíða okkar, stjórnarmyndun, hugsanlegum kennaraverkföllum, uppbyggingu heilbrigðiskerfisins og fleiri stórum málum sem fylgja okkur

inn í veturinn, að viðbættum litlum verkefnum eins og að velja jólagjöf handa Friðu frænku, setja vetrardekk undir bilinn og fleira. Við Íslendingar höfum það alla jafna gott, búum við tjáningarfrelsi sem skilar sér aldrei betur en núna þar sem samfélagsmiðlar, sem eru tiltölulega nýir af nálinni, hafa rutt sér til rúms.

Á spítalinn að fara eða vera, flugvöllinn burt eða ekki, laga vegi og þá hvaða vegi, skattleggja meira eða minna, hvernig skal vinna með fjölgun ferðamanna

og svona mætti lengi telja upp. Við lestur allra þessara nútímamiðla, hættir okkur til að draga upp frekar gráleita mynd, og sumir reyndar mjög dökka mynd af ástandinu á Íslandinu góða. En kannski er ekki allt sem sýnist.

Glögg er gests augað segja sumir, og kannski er eitthvað til í því. Heimsóknir útlendinga til Íslands hafa aldrei verið fleiri frá upphafi byggðar, og ekki koma þeir hingað að ástæðulausu.

Fæðingarárið mitt 1965 voru Íslendingar um 193.000, en í dag

um 330.000, sem er um 70% aukning á hálfri öld. Árið 1965 komu 28.879 ferðamenn til landsins og árið 2015 voru þeir 1.289.140 eða um 4.350% aukning og ekkert lát á skv. spám. Skv. Alþjóðaferðamálastofnun var Evrópa vinsælasti heimshlutinn hjá ferðalöngum árið 2015, um 610 milljónir manna heimsóttu álfuna eða um 52% af heildarfjölda ferðalanga. Og hvers vegna streyma ferðalangar til Íslands spyrja margir. Ég held að margt tinnist til. Gott markaðsstarf ferðaþjónustunnar, stórkost-

leg náttúra, samfélagsmiðlarnir sem ferðamenn nota, öruggt land að heimsækja, menning, hreint loft, græn orka, og fleira.

Að þessu sögðu sjáum við kannski að þrátt fyrir öll litlu og stóru verkefni sem bíða okkar, og grámann á samfélagsmiðlunum þá ættum við kannski að líta í eigin barm og vera þakklát fyrir það að búa í jafn gjöfulu landi sem Ísland er, landinu sem er í fyrsta sæti ár eftir ár skv. friðarvísitölunni (GPI), og horfa bjartsýn fram á veginn.

SOFÐU LITLA BARNIÐ MITT

UNDURFAGRAR VÖGGUVÍSUR VIÐ UNDIRLEIK
JÓNS ÓLAFSSONAR

Á TAKKANN
OG SYNGDU MEÐ

iPad var vinsæll á Black Friday hjá Argos. FRÉTTABLAÐID/AFP

Minecraft leikföng og raftæki vinsælust

Á svörtum föstudegi (e. Black Friday) var nóg að gera í Bretlandi eins og í öðrum ríkjum sem hafa tekið upp afsláttardaginn að amerískum sið.

BBC greinir frá því að vinsælustu vorur smásölurans Argos á þeim degi hafi meðal annars verið Minecraft-leikföng, Frozen-Lego sett, raftæki, meðal annars heyrnartól, spjaldtölvur og hágæða sjónvörp. Einnig voru ódýrar hárburrkur vinsælar.

Talið er að sölumet hafi verið slegið og að salan hafi farið yfir tvo milljarða breskra punda á föstudaginn.

IKEA íhugar ódýrari efnivið

IKEA í Bretlandi íhugar að nota bambus og önnur efni í húsgögn sín til að lækka vöruverð. Vonir eru um að þetta muni vinna gegn neikvæðum áhrifum lækunar á gengi pundins.

IB Times greinir frá því að sala hafi aukist hjá IKEA í Bretlandi síðustu fimm árin. Lækkun á gengi pundins gagnvart öðrum gjaldmiðlum síðustu mánuði hefur hins vegar neytt marga smásölurisa í Bretlandi, til að mynda Unilever og Typhoo Tea, til að hækka verð sitt.

Gillian Drakeford, framkvæmdastjóri IKEA í Bretlandi, segir í samtali við IB Times að hægt væri að vinna gegn þessari lækkun með því að nota ódýrari efnivið. Drakeford segist ekki geta lofað því að verð hækki ekki í Bretlandi en að sænski húsgagnaframleiðandinn leggi sig fram um að bjóða besta verðið.

Olían lækkar

Markaðir eru ekki trúadír á að niðurstaða fundar olíuframleiðenda í dag skili minnkandi framleiðslu á olíu. Sérfræðingar telja að ef ekki náist samstaða muni olían fara hratt niður í 40 dollara á tunnu og sumir telja að hún muni halda áfram að lækka niður í 30 dollara.

Tunna af Brentolíu lækkaði um 3,57% í gær og endaði verð tunnunnar í 46,52 dollurum. Áhrif lækkunarinnar birtust á hlutabréfamörkuðum þar sem olíufyrirtæki lækkuðu í verði. BP og Raul Dutch Shell lækkuðu um tvö prósent í gær. FTSE vísitalan lækkaði um 0,4%.

41%

AUKNING

Í október voru 98 fyrirtæki tekin til gjaldþrotaskipta. Gjaldþrotum fyrirtækja síðustu 12 mánuði, frá nóvember 2015 til október 2016, hefur fjölgað um 41 prósent í samanburði við 12 mánuði þar á undan samkvæmt tölum Hagstofunnar. Alls voru 940 fyrirtæki tekin til gjaldþrotaskipta á tímabilinu, borið saman við 666 á fyrra tímabili.

3.

HÆSTA

Skattbyrði á Íslandi er sú þriðja mesta í Evrópu og er einungis meiri í Danmörku og Svíþjóð en hér á landi. Þetta má lesa út úr nýjum tölum frá Hagstofu Evrópu, Eurostat, að teknu tilliti til fyrirkomulags lífeyrisgreiðslna. Leiðrétt hlutfall nam 33,1 prósent í árið 2015, samkvæmt útreikningum Samtaka atvinnulífsins en Morgunblaðinu greindi fyrst frá.

25.11.2016

Góð byrjun gæti þá verið að spyrja sjálfan sig; hvað legg ég til samfélagsins með mínu lífi og starfi, er það þjóðinni til jafn mikils gagns og starf bóndans, hvert er mitt hangilæri?

Próstur Friðfinnsson, sveitarstjóri í Grýtubakkahreppi

SEGÐU ER NÝTT FJÖLSKYLDUSPIL

FRÁBAER SKEMMTUN!

ÞAR SEM ÖLL FJÖLSKYLDAN LEIKUR SÉR SAMAN!

SEGÐU ER SPIL SEM GENGUR ÚT Á AÐ HALDA SPILURUM GISKANDI ALLAN TÍMANNI! RENNDU PERSÓNUSPJALDI Í ENNISBANDIÐ ÞITT OG ÚTSKÝRANDINN REYNIR AÐ FÁ ÞIG TIL AÐ SEGJA HVAÐA PERSÓNA ÞÚ ERT. VERIÐ FLJÓT AÐ GISKA FYRIR FLEIRI STIG!

KOMIÐ Í VERSLANIR